

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของผู้คนอย่างรวดเร็ว ต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ส่งผลกระทบในหลายด้าน อาทิ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และการศึกษา อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561 : 216-224) สามารถทำให้ผู้คนทั่วทุกมุมโลกเชื่อมโยงและสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว เป็นโลกไร้พรมแดน เราทุกคนจึงต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและสร้างภูมิคุ้มกันที่มั่นคงให้เกิดขึ้น (กรรณก แขดวง และคณะ, 2562 : 126) ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่า การศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างและเตรียมเยาวชนไทย เพื่อพร้อมก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลได้อย่างสมบูรณ์แบบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 69 และมาตรา 258 ได้กำหนดนโยบายด้านการศึกษา โดยรัฐพึงจัดให้มีการส่งเสริม วิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและศิลปวิทยาการแขนงต่าง ๆ ให้เกิดความรู้และนวัตกรรม เพื่อความเข้มแข็งของสังคมและเสริมสร้างความสามารถของคนในชาติ และมีการพัฒนานโยบายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาจากแผนการจัดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กล่าวถึงการปฏิวัติดิจิทัลสู่ประเทศไทย 4.0 มุ่งผลักดันให้ประชากรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และแหล่งเรียนรู้อย่างไร้ขีดจำกัด สามารถพัฒนาองค์ความรู้และสร้างปัญญาที่เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารและระบบการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่มาใช้มากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560 : 106)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดทิศทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาของไทยสู่ยุคดิจิทัล โดยดำเนินการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ พร้อมรับมือกับความท้าทาย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งยุทธศาสตร์ที่ 4 ได้ให้ความสำคัญในการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา โดยมีเป้าหมายคือการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย เช่น มีระบบเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ที่ทันสมัย สนองตอบความต้องการของผู้เรียนอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ รวมถึงสถานศึกษาทุกแห่งมีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและมีคุณภาพ เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 4) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563-2565

ที่มีวิสัยทัศน์มุ่งเน้นการพัฒนาสังคมการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างทั่วถึง เท่าเทียมและยั่งยืน ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่ก้าวหน้าและทันสมัย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2564 : ง)

เมื่อเราก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มตัว เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนทุกช่วงวัยและมีแนวโน้มในการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น ถึงแม้ว่าคนในสังคมส่วนใหญ่จะใช้อินเทอร์เน็ตหรือสื่อดิจิทัลต่าง ๆ เป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต แต่ยังคงขาดทักษะและความรู้ที่จำเป็นต่อการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต ไม่รู้วิธีลดความเสี่ยงในโลกออนไลน์ขาดความเข้าใจเรื่องสิทธิและความรับผิดชอบในโลกยุคดิจิทัล (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง. 2561 : 13) หากเราสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้จะยิ่งช่วยเพิ่มพูนประโยชน์ของเทคโนโลยีได้ เพราะเทคโนโลยีถือเป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลทั้งในด้านการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านจัดการเรียนการสอนของครูและด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือแม้แต่การทำกิจกรรมประจำวันส่วนเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีทั้งสิ้น เห็นได้ชัดเจนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (2019) ที่ผ่านมา บทบาทของครูผู้สอนนั้นเปลี่ยนไปจากเดิม ครูมีการนำเทคโนโลยีไปบูรณาการกับความรู้ในศาสตร์การสอน ส่วนผู้เรียนถูกปรับเปลี่ยนอยู่ในรูปแบบห้องเรียนออนไลน์ ส่งผลให้มีโอกาสในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและสามารถรับสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างสะดวกและรวดเร็วขึ้น สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน พบว่าส่วนใหญ่ใช้คอมพิวเตอร์ที่สถานศึกษา ร้อยละ 88.9 รองลงมาใช้ที่บ้าน/ที่พักอาศัย ร้อยละ 33.1 และใช้ที่ร้านอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 17.60 ส่วนกิจกรรมการใช้คอมพิวเตอร์ ส่วนใหญ่ใช้เพื่อการเรียน ร้อยละ 89.4 รองลงมา คือใช้เพื่อใช้งานอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 81.9 และใช้เพื่อความบันเทิง ร้อยละ 64.0 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2562 : 6) จึงส่งผลทำให้ผู้เรียนยากที่จะปฏิบัติตนให้เหมาะสมและปลอดภัยเมื่อใช้งานในโลกดิจิทัลหรือไม่สามารถคัดกรองหรือแยกแยะเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมออกจากกันได้ (กนกอร จันยมิตรี และกัญญ์จุฑา ศรีภา. 2563 : 18) จากการสำรวจความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 25 ปี เกี่ยวกับพฤติกรรมกรก่อกวนบนโลกดิจิทัล พบว่า ร้อยละ 29.18 ระบุว่า เป็นการโพสต์คำทอ พุดจาต่อเสียดให้ร้ายดูถูก ข่มขู่ทำร้าย รองลงมา ร้อยละ 17.04 ระบุว่า เป็นการแอบอ้างการสวมรอยหรือปลอมแปลงเป็นผู้อื่น ร้อยละ 14.30 ระบุว่า เป็นการหลอกลวง หน้อ โกง ต้มตุ๋น ร้อยละ 13.67 ระบุว่า เป็นการสร้างกลุ่มในโซเชียลเพื่อโจมตีโดยเฉพาะ ร้อยละ 11.39 ระบุว่า เป็นการแบล็กเมลล์กัน และ ร้อยละ 11.06 ระบุว่า เป็นการคุกคามทางเพศแบบออนไลน์ (Nidapoll. Online . 2017) นอกจากนี้ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (ดีป้า) ยังได้เผยแพร่ผลสำรวจพฤติกรรมออนไลน์ เด็กไทยติดอินเทอร์เน็ต 35 ชมต่อสัปดาห์ เสี่ยงภัยออนไลน์ถึง 60% ปัญหาจากการใช้ชีวิตดิจิทัลของเด็กไทยที่พบมากที่สุดคือ 4 ประเภท คือ

1. การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (49%), 2. การเข้าถึงสื่อลามกและพุดคุยเรื่องเพศกับคนแปลกหน้าในโลกออนไลน์ (19 %), 3. ดิดเกม (12 %) และ 4. ถูกล่อลวงออกไปพบคนแปลกหน้า (7 %) สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (Depa. ออนไลน์ . 2566) การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์นั้นสัมพันธ์กับปัญหาหลายประการ ทั้งด้านสุขภาพจิตที่อาจส่งผลกระทบต่อจิตใจทำให้เกิดภาวะเครียดหรือนำไปสู่ภาวะซึมเศร้าหรือการฆ่าตัวตายได้ รู้สึกหวาดระแวง ไม่สบายใจ มีปัญหาด้านการเรียนและด้านสังคม ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง แยกตัวจากสังคมและไม่ไว้วางใจผู้อื่น (ปองกมล สุรัตน์. 2561 ก : 640-642) ดังนั้นสิ่งเหล่านี้กำลังเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทย ปรากฏให้เห็นและเริ่มทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น

ประเด็นดังกล่าว บุคคลที่มีความสำคัญในการแก้ไขปัญหานี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (Technology Leadership) เข้าใจบริบทที่เปลี่ยนไปและบูรณาการเทคโนโลยี เชื่อมโยงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา สร้างการยอมรับและการเปลี่ยนแปลงให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนได้เห็นถึงความสำคัญ (จิณฉัตร ปะโคทั้ง. 2561 : 89) เพราะถือเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สำคัญต่อการปฏิรูปและพัฒนาครู พลเมืองยุคใหม่จำเป็นต้องรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและมีทักษะความฉลาดทางดิจิทัล รู้สิทธิและมีความรับผิดชอบ มีมารยาทในการใช้สื่อ รู้กฎหมายดิจิทัลและรักษาความปลอดภัยทางดิจิทัล เพื่อใช้ชีวิตอยู่ในสังคมออนไลน์และสังคมออฟไลน์ได้อย่างมีความสุข (กนกวรรณ โพธิ์ทอง และคณะ. 2559 : 257) สิ่งที่ควรตระหนัก คือการสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลให้เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานด้านความปลอดภัย และปฏิบัติตนในการใช้งานสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์อย่างเหมาะสม จะช่วยให้ พลเมืองเรียนรู้ว่าจะใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลและปกป้องตนเองจากความเสี่ยงต่าง ๆ อย่างไร ดังนั้น เมื่อเทคโนโลยีเปรียบเสมือนดาบสองคม ครูถือเป็นตัวแปรสำคัญ หากครูมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ดี ครูจะเป็นแม่พิมพ์ชั้นเยี่ยมที่คอยปลูกฝังและชี้แนะแนวทางการปฏิบัติตนในการเป็นพลเมืองดิจิทัลได้อย่างชาญฉลาดและปลอดภัยให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน รวมถึงครอบครัว โรงเรียน ภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองดิจิทัลอย่างสมบูรณ์ (สรานนท์ อินทนนท์. 2563 ก : 4) สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งจากการศึกษาบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่า มีนโยบายมุ่งพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและสร้างความปลอดภัย สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา รวมถึงมีจุดเน้นปีงบประมาณ 2566 ด้านผู้เรียน คือ มุ่งสร้างเสริมทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

จากความสำคัญข้างต้น อาจเกิดความเลื่อมใสและผลกระทบขึ้นกับผู้เรียน ผู้วิจัยจึงศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2
2. เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2
4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

ประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สามารถใช้เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้มีสารสนเทศเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง พัฒนางานวิชาชีพ พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ดี มีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีที่กว้างไกลและปฏิบัติตนในใช้งานสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย มีความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยี เนื่องจากผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีจะสามารถนำพาองค์กรประสบความสำเร็จในยุคดิจิทัลได้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,089 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. 2565 : 16)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 285 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ ตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607–610 ; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 43) และ ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยให้อำเภอเป็นชั้นของการสุ่ม หลังจากนั้นคัดเลือกครู ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ตัวแปร ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ ตัวแปรด้านภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ซึ่งประกอบด้วย 5 ตัวแปรย่อย ดังนี้

2.1.1 การมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี

2.1.2 การใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน

2.1.3 การสนับสนุนการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยี

2.1.4 การมีจริยธรรมทางเทคโนโลยี

2.1.5 การใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผล

2.2 ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

2.2.1 สิทธิและความรับผิดชอบทางดิจิทัล

2.2.2 มารยาทดิจิทัล

2.2.3 การสื่อสารดิจิทัล

2.2.4 กฎหมายดิจิทัล

2.2.5 การรักษาความปลอดภัยทางดิจิทัล

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี มีสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยี สามารถเรียนรู้เทคโนโลยีได้โดยใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานการมีจริยธรรมและมีการนำเทคโนโลยีไปส่งเสริม สนับสนุนและบูรณาการในการจัดการศึกษา ตลอดจนจูงใจให้ครูและนักเรียนใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมขององค์กรให้สอดคล้องกับ

กระแสการเปลี่ยนแปลง ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของผู้ร่วมงาน ส่งผลให้การทำงานบรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย

1. การมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณลักษณะในการกระตุ้นให้บุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันพัฒนาและสร้างวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี บูรณาการการใช้เทคโนโลยี มีการวางแผนทางด้านเทคโนโลยี รวมถึงการเผยแพร่วิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการนำวิสัยทัศน์มาสู่ความเป็นจริง มีการวิเคราะห์การใช้เทคโนโลยีในปัจจุบันของสถานศึกษา เพื่อให้เข้าใจและตระหนักถึงสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และนำมากำหนดความต้องการในอนาคตของสถานศึกษาได้ นอกจากนี้ยังมีการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานผ่านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างสูงสุด

2. การใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อำนวยความสะดวกและเพิ่มขีดความสามารถในการทำงาน กำหนดให้มีการใช้เทคโนโลยีเป็นกิจวัตรประจำวันเป็นต้นแบบในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและนำมาใช้ในงานบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป โดยส่งเสริมให้มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ รวมถึงการประสาน เพื่อรับการสนับสนุนการใช้งานด้านเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นจากหน่วยงานภายนอกด้วย

3. การสนับสนุนการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยี หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการกำหนดนโยบายให้ครูนำเทคโนโลยีไปใช้ในการเรียนการสอน นำระบบอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็วมาใช้ในสถานศึกษา คอยอำนวยความสะดวกให้ครูนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ สามารถส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้และการสอนแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน โดยมีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีให้กับครู ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องมีทักษะทางด้านเทคโนโลยีเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครูในการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา

4. การมีจริยธรรมทางเทคโนโลยี หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีด้วยความระมัดระวังและมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ และความรับผิดชอบต่อสังคมในการใช้เทคโนโลยี ต้องคำนึงถึงความเป็นส่วนตัว ความปลอดภัยของข้อมูลสารสนเทศ การคุ้มครองข้อมูลสารสนเทศ และทรัพย์สินทางปัญญาอันก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและไม่สร้าง

ความเดือดร้อนต่อตนเองและผู้อื่น มีการดำเนินการให้เกิดความเสมอภาคในการเข้าถึงและการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา สนับสนุนให้ครูและนักเรียนมีจริยธรรมที่ดีในการใช้เทคโนโลยี

5. การใช้เทคโนโลยีในการวัดประเมินผล หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาระบบการประเมินการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานรูปแบบใหม่ โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บรวบรวม วิเคราะห์และแปลผลการวิเคราะห์ ตลอดจนการนิเทศ ประเมินคุณภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในสถานศึกษา มีการส่งเสริม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของครู และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู หมายถึง ครูที่คำนึงถึงบรรทัดฐานของพฤติกรรมอันถูกต้องและเหมาะสมเมื่อใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ มีความรู้ ความเข้าใจ มีความรับผิดชอบ รู้กฎรู้ผิด ใช้อย่างปลอดภัย และก่อผลเชิงบวก รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้งานเทคโนโลยีอย่างถูกต้องเหมาะสม ใช้วิจารณญาณในการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อนนำไปใช้อย่างสร้างสรรค์ และเกิดประโยชน์ต่อการทำงาน มีความเข้าใจถึงสิทธิและความรับผิดชอบในโลกออนไลน์ มีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สามารถรักษาความปลอดภัยให้กับตนเอง ตระหนักถึงโอกาสและความเสี่ยงในโลกออนไลน์ซึ่งประกอบด้วย

1. สิทธิและความรับผิดชอบทางดิจิทัล หมายถึง ครูที่มีความรู้และเข้าใจถึงสิทธิ เสรีภาพในการใช้งานบนสื่อดิจิทัล หลีกเลี่ยงการละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้อื่นผ่านทางดิจิทัลและหลีกเลี่ยงการขโมยความคิดหรือผลงานทางดิจิทัลของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ไม่นำข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นไปเผยแพร่ โดยไม่ได้รับอนุญาต ควรมีการอ้างอิงถึงความคิดหรือผลงานของผู้อื่นก่อนนำมาใช้และมีความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคม

2. มารยาทดิจิทัล หมายถึง การมีมารยาท รู้กาลเทศะ มีความประพฤติดีในการใช้งานสื่อดิจิทัล สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นด้วยการแสดงน้ำใจ หรือการเอาใจใส่และควบคุมอารมณ์ของตนเองในโลกดิจิทัล มีคุณธรรมจริยธรรม เคารพตนเองและผู้อื่น แสดงตัวตนที่แท้จริงในโลกดิจิทัล ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของข้อปฏิบัติในการเป็นพลเมืองดิจิทัล

3. การสื่อสารดิจิทัล หมายถึง ครูที่มีการสื่อสารระหว่างบุคคลและสังคม ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยการใช้อุปกรณ์ดิจิทัล สามารถสื่อสารกับบุคคลอื่นผ่านโซเชียลมีเดียด้วยความระมัดระวัง ไม่ควรไว้วางใจ และหลงเชื่อการสนทนากับบุคคลแปลกหน้า สื่อสารด้วยความเคารพ และให้เกียรติ ใช้ถ้อยคำที่สุภาพ สามารถยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านทางสื่อดิจิทัลได้ เช่น ข้อความ ภาพ เสียง เป็นต้น ระมัดระวังในการสื่อสารทางดิจิทัล

กับผู้ร่วมสนทนา ที่อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิด เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจสารตามจุดประสงค์ของผู้ส่งสารตั้งใจ

4. กฎหมายดิจิทัล หมายถึง ครูที่เป็นผู้รู้และตระหนักถึงกฎหมายหรือนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ใช้เทคโนโลยีอย่างรู้จริยธรรม หลีกเลี่ยงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทางดิจิทัลที่เป็นเท็จผ่านทางออนไลน์ ต้องมีการตรวจสอบ ข้อมูลข่าวสารที่ตนเองได้รับก่อนว่า น่าเชื่อถือหรือไม่ ข้อเท็จจริงเป็นอย่างไรและหลีกเลี่ยงการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาด้านดิจิทัล ปฏิบัติตามกฎหมายดิจิทัลอย่างเคร่งครัด

5. การรักษาความปลอดภัยทางดิจิทัล หมายถึง ครูที่เข้าใจถึงความปลอดภัยบนโลกดิจิทัล สามารถปกป้องข้อมูลทางดิจิทัลของตนเอง และการเข้าถึงการใช้ข้อมูล โซเชียลมีเดียด้วยความรอบคอบ จัดการกับการถูกกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์และหลีกเลี่ยงการกลั่นแกล้งผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ สร้างข้อมูลส่วนตัวทางดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม และเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวทางดิจิทัลด้วยความระมัดระวัง เพื่อหลีกเลี่ยงภัยคุกคามและรับมือกับภัยอันตรายในโลกดิจิทัล

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้รักษาการในตำแหน่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2565 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่ทำหน้าที่หลักทางการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

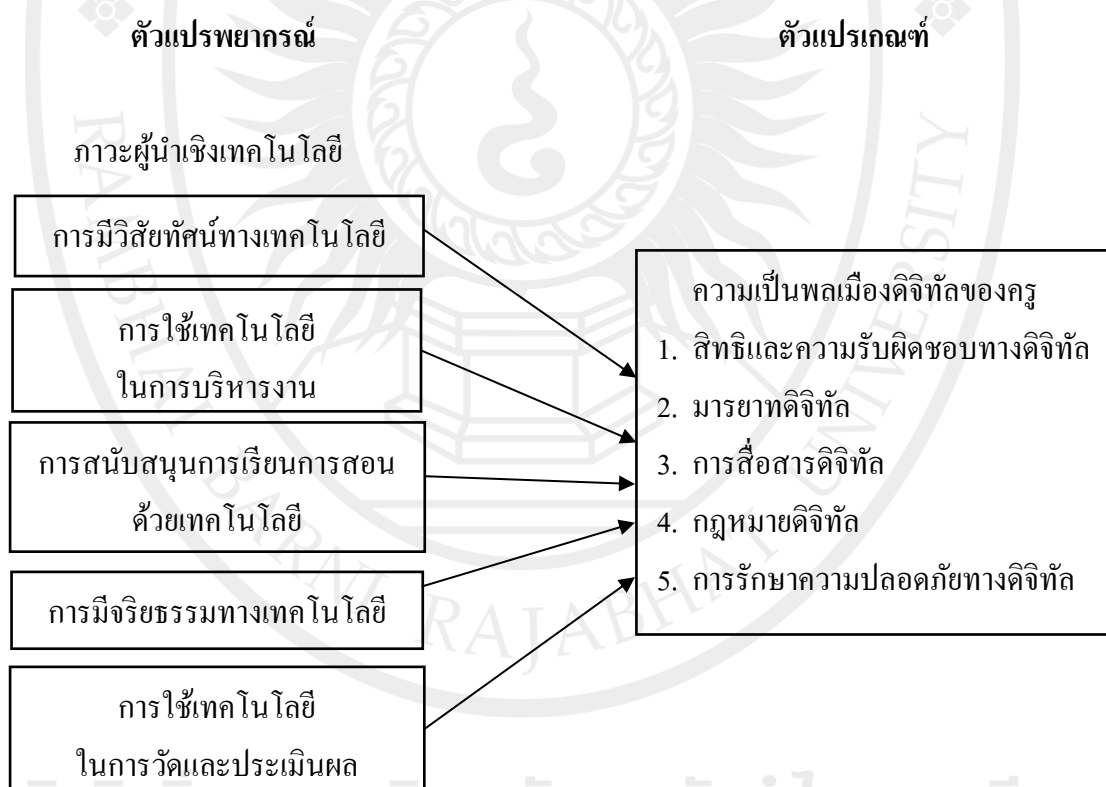
สถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2565

เขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี พบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบไปด้วย 5 ด้าน คือ การมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี การบริหารงานผ่านเทคโนโลยี การสนับสนุนการเรียนการสอนทางเทคโนโลยี การมีจริยธรรมทางเทคโนโลยีและการวัดและประเมินผลผ่านเทคโนโลยี การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีตามแนวคิด ของรัตนากรณี วัชรอภัยพล (2563 : 46), สุนันทา สมใจ (2561 : 350-363), ทอฝัน กรอบทอง (2560 : 42), ชูพงศ์ อยู่ภักดี และกฤษณก ดวงขาทม (2564 : 34), ธนกฤต พรหมฉันท

(2559 : 59), บรรจบ บุญจันทร์ (2554 : 36), ไชยา ภาวะบุตร (2563 : 7), สุกัญญา แซ่มซ้อย (2558 : 216-224), นิสา เป้นวิเชียร และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2564 : 143), ชัญญาภัค ใยดี (2561 : 150-164), ภัทราพร ธัญกิจเจริญสิน (2559 : 3), Kozloski, k.c. (2006), Pulley, Sessa & Malloy (2002). และผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปลักษณะของความเป็นพลเมืองดิจิทัลจากแนวคิดของ Ribble (2011 : 15), Park. (Online : 2016), วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง (2561 : 20-22), สุวรรณิ ไวก์ และคณะ . (2564 : 344-345), กาญจนา เคชสม และรุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2564 : 157), กระทรวงศึกษาธิการสิงคโปร์ (2014 : 1-2), ยูเนสโก (2013 : 20-23), วรณกร พรประเสริฐ (2562 : 29), นัทรพงศ์ ชูแสงนิล (ออนไลน์ . 2561), พิมพ์ตะวัน จันทัน และคณะ (2564 : 430), อพัชชา ช้างขวัญยืน (2564 : 452), ศศิวิมล ศรีนวล (2564 : 46), ธนวัฒน์ เจริญญา และสุภาณี เส็งสร (2562 : 27-29). จากนั้นนำมาวิเคราะห์และปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัยสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิด ในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2
2. ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีอย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี